

Sami al-Ajrami

met Anna Lombardi

De sleutels van het huis

Een dagboek uit Gaza

Vertaald uit het Italiaans door
Pieter van der Drift en Manon Smits

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 7062 5

© 2024 Mondadori Libri S.p.A., Milano

© 2025 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*,
Amsterdam en Pieter van der Drift en Manon Smits

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining zijn niet toegestaan

Oorspronkelijke titel *Le chiavi di casa. Un diario da Gaza*

Oorspronkelijke uitgever Mondadori

Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Omslagillustratie © Ahmad Salem / Bloomberg / Contributor / Getty Images

Foto auteur uit privé-archief Sami al-Ajrami

Ambo|Anthos *uitgevers* vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Inhoud

OKTOBER

- De huissleutels 15
- De laatste dag vrede 18
- 7 oktober 2023 20
- De razernij van Israël 23
- Gaza voor de oorlog 26
- Een veilige plek 28
- Rijk en arm 30
- De grote dorst 33
- Deir al-Balah 36
- De mukhtar 40
- Mensen uit het noorden 43
- Terug in Gaza-stad 47
- De grenspost bij Rafah 50
- De oorlog van de kinderen 55
- Reporter van beroep 59
- De verwondingen van Bisan 62
- Het grondoffensief 64

NOVEMBER

- Dubbel paspoort 71
- Een maand oorlog 75

Khan Younis 77
De belegering van het ziekenhuis 81
Te voet door het puin 83
Khan Younis in het vizier 87
Kinderkerkhof Noord-Gaza 91
Een broze wapenstilstand 95
De kracht van vrouwen 100

DECEMBER

De puinhopen van Gaza-stad 105
Rafah 108
Stilte 114
Het laatste strand 117
Kerst en oudjaar 120

JANUARI

Het leven zonder kleur 127
Hoop uit Zuid-Afrika 129
De opdoemende leegte 133
Eenentwintig soldaten 136
Alzheimer 139
Land van zombies 143

FEBRUARI

Illusies 147
Hij was mijn vader 150
Noodplan 153
Paniek 157
Verjaardagstaart 160
Weggaan of blijven 163
Dromen van een wapenstilstand 168
Het afscheidsfeest 170
Het meel-bloedbad 173

MAART

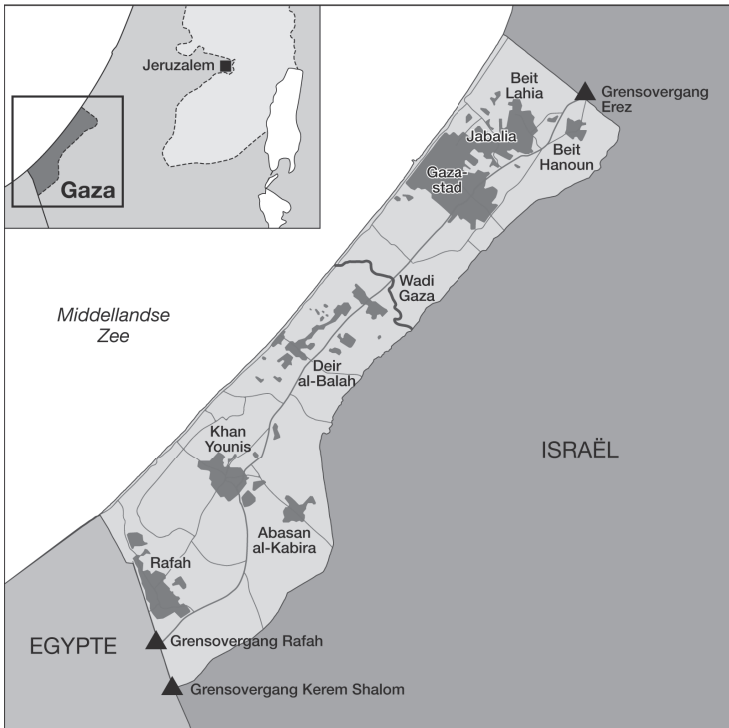
- Een verloren generatie 177
Ramadan 180
Overnachten in een tent 184
Ruba en Bisan vertrekken 187
Vrienden 191
De situatie escaleert 196
Hetzelfde verdriet, dezelfde honger 199
Rimal bestaat niet meer 201

APRIL

- Zes maanden onder de bommen 205
De wraak van Berger 208
Apocalyps in Khan Younis 210
De spanning loopt op 213
Weggaan 216

- Nawoord 219

*Voor mijn ouders, voor mijn dochters, voor mijn grote familie,
voor de vrienden met wie ik de donkerste momenten heb gedeeld,
voor alle mensen van wie ik hou*

Twee fijne fauteuils bij een groot raam, met een tafeltje ertussen waarop een asbak stond. Dat is de plek waar ik altijd mijn dag begon, terwijl ik naar het nieuws luisterde en een kop koffie dronk. Daarna rookte ik mijn eerste sigaret. Dat hoekje, dat inmiddels is verwoest, mis ik het meest van alles. Ik heb er een foto van. Die bekijk ik elke dag.

OKTOBER

De huissleutels

In de vroege ochtend van 13 oktober, een week na de aanval van Hamas in Israël, besluit ik met mijn familie te vertrekken en ons huis achter te laten. Het is vrijdag, onze rustdag. Een paar uur eerder ben ik gebeld door een vriend die voor een buitenlandse ngo werkt, die vertelde dat het Israëlische leger vreemde telefoontjes pleegt naar bewoners in het noorden van Gaza. Ze kiezen de nummers willekeurig – dat zullen ze gedurende het hele conflict blijven doen – en dan herhaalt een stem aan de telefoon steeds hetzelfde bericht: ‘Maak dat je wegkomt, de bombardementen gaan beginnen. We komen eraan.’ Ik twijfel er geen moment aan dat die informatie klopt. Maar hoe dringend moeten we vertrekken? En waar moeten we heen? Die nacht slaap ik niet meer. Ik loop heen en weer door mijn appartement, drie kamers, en raak alles even aan.

Het is niet zomaar een huurflat in een of ander appartementencomplex, maar een huis dat letterlijk steen voor steen is opgebouwd door mijn familie. Mijn ouders Mohamed en Aisha, zevenentachtig en tweeëntachtig jaar, wonen op de begane grond. Mijn broer Ahmed, vijfenvijftig jaar, de enige die taxichauffeur is geworden, net als mijn vader, bewoont de eerste verdieping met zijn vrouw en vier kinderen. Ik, de derde van acht kinderen maar wel de oudste zoon, woon op de tweede verdieping met mijn negentienjarige dochters, de tweeling Ruba en Bisan. Op de bovenste verdieping

woont mijn andere broer, Hassan, tweeënveertig jaar, met zijn vrouw en vijf kinderen. Hij is manager in het Al-Quds-ziekenhuis dat wordt gerund door de Palestijnse Rode Halve Maan, een hulporganisatie die opereert onder het netwerk van het Internationale Rode Kruis. Ik ben me ervan bewust dat elk voorwerp om me heen een verhaal vertelt, een moment uit mijn leven vertegenwoordigt, en is verbonden met mijn familie, van oorsprong Negev-bedoeïenen uit Beër Sjeva, de grote woestijnstad die in 1948 werd bezet door de Israëliërs. Mijn grootvader Hassan kwam na verschillende omzwervingen in 1953 in Gaza terecht, en vestigde zich met zijn zes kinderen in het vluchtelingenkamp Jabalia. Eerst in een tent, die vervolgens transformeerde tot een houten barak en uiteindelijk tot een bakstenen huis. En daar ben ik geboren, op 14 februari 1967, Valentijnsdag – die ook bij ons wordt gevierd als de dag van de liefde – in het tragische jaar van de *Naksa*, ‘de terugslag’ na de Zesdaagse Oorlog. De bezetting van nieuwe Palestijnse gebieden leidde tot een tweede exodus waarbij mijn hele clan, vierhonderd huishoudens, naar Jabalia kwam. Zoveel mensen dat de straat in 1972 naar ons werd vernoemd: Ajrami Street. Hier bouwden we in 1991 ons familiehuis.

Aangezien ik altijd in Gaza heb gewoond, ligt mijn hele leven opgeslagen tussen de muren van mijn huis. Het staat vol met souvenirs van bezochte plekken, cadeaus van vrienden, foto’s, mijn boeken en mijn verzameling parfums, waar ik een zwak voor heb. Plus de spullen die mijn dochters dierbaar zijn.

Om vijf uur ’s ochtends wordt mijn vrees bewaarheid: op de Facebookpagina van Avichai Adrei, de Arabisch sprekende woordvoerder van het Israëliëse leger, verschijnt een officiële verklaring met het dringende verzoek aan alle Palestijnen ten noorden van Wadi Gaza, de rivierbedding die de Gazastrook in tweeën splitst, om naar het zuiden te evacueren. Daar, zo schrijft hij, zullen we veilig zijn: ‘Het grondoffensief kan elk moment beginnen.’

Zoals elke Palestijn in oorlogstijd ben ik voorbereid. Ik pak onze

documenten – identiteitskaarten, paspoorten, geboorteaktes, het eigendomsbewijs van de woning –, wek mijn dochters en mijn ouders en druk ze op het hart om alleen de belangrijkste dingen mee te nemen. We moeten opschieten, ik wil zo snel mogelijk vertrekken. De meiden protesteren niet. Terwijl ze hun spullen pakken vragen ze maar één ding: of ze hun violen mogen meenemen, het instrument dat ze bespelen. ‘Nee, alleen het hoogstnoodzakelijke,’ antwoord ik. We moeten ons met z’n vijven – en daarbij hond Milo en kat Noga – in mijn rode Opel Corsa zien te persen. ‘En neem warme kleren mee,’ zeg ik. Het is nog warm voor oktober, maar de winter staat voor de deur. Als Ruba heel zachtjes zegt: ‘We zijn klaar’ – zij neemt altijd het woord, ook voor haar zus – gaan we naar buiten. Ik draai de deur twee keer op slot en doe de sleutels in mijn zak. De geschiedenis herhaalt zich, bedenk ik. Net zoals mijn grootouders hun huizen en grond achterlieten en enkel de sleutels van het huis meenamen, in de hoop dat ze ooit het recht zouden kunnen opeisen om terug te keren, zo vertrek ook ik met een sleutel in mijn hand geklemd, nu al dromend dat we ooit terug zullen kunnen. ‘Niet omkijken,’ zeg ik zachtjes tegen de meiden. We lopen de trap af naar mijn ouders. Mijn moeder, zoals altijd in haar bedoeïenengewaad, is verward. Ze wil niet weg uit het huis waar ze al meer dan dertig jaar woont. Ik laad de auto in, help mijn zieke vader met instappen en doe hem de veiligheidsgordel om. We gaan allemaal zitten, maar ik aarzel nog even. Voor de zoveelste keer vraag ik: ‘Hebben jullie alles?’